

".....ผมเห็นภิกษุหนึ่งคุยกัน
แต่ผมจำแทบไม่ได้ว่าเป็นเสียงอะไร
เพราะจิตไม่ปรุงแต่ง สัญชาตไม่เกิด
วิญญานไม่รู้
ทุกผัสสะเกิดกับจิตเป็นจริงทั้งหมด
เสียงจึงเป็นแค่เสียง....."

ตอนที่ ๒๐

สมมติ-ปรมัตถ์

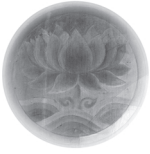
รถยนต์สีน้ำตาลอ่อนแล่นทะยานไปข้างหน้า ใต้ความสูงสู่นเนินเขา ที่รายล้อมด้วยป่าไม้ผลัดใบ ชายอ่อนวัย ผู้เป็นศิษย์นั่งในตำแหน่งคนขับ ชี้ให้ชายสูงอายุ ในชุดสีขาวซึ่งขับรถอย่างมีสติจดจ่อมองดูเบื้องหน้า "เรามาไม่ผิดทางแล้วครับอาจารย์ เห็นวัดอยู่บนยอดเขาโน้นแน่ครับ" ชายสูงวัยมองตาม พลังปรับเปลี่ยนพวงมาลัยตามทิศทางที่นำพาไป ในที่สุดก็มาถึงจุดหมายบนยอดเขานั้นหลังจากเวลาผ่านไปนับชั่วโมง ก่อนที่วาทกรรมจะเก็บลำแสงสุดท้ายลาลับโลก วัดดอยแดน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน ซึ่งมีงานจัดอบรมพระเข้าปริวาสกรรม ๓๐ รูปเศษและมีฆราวาสที่บวชเนกขัมมะอีกประมาณ ๘๐ คน

ชายสูงวัยก้าวลงจากรถ ในชุดสีขาวบริสุทธิ์ที่ดูสง่าภูมิฐาน ติดตามด้วยศิษย์อายุราว ๔๐ ต้น ๆ ผู้ติดตามมาเป็นดวงตา

ของอาจารย์ในยามรัตติกาล ชายสูงอายุได้รับเชิญมาเป็นองค์
 บรรยายแก่พระที่เข้าปริวาสกรรมและฆราวาสดังกล่าว ในคำคิน
 นี้ซึ่งการบรรยายจะมีขึ้น หลังจากกลุ่มผู้ฟังได้ทำวัตรเย็นแล้ว
 ท่านขยับเสื่อกันหนาวให้กระชับ ปกป้องความอบอุ่นแก่ร่างกาย
 พลังเดินนำศิษย์เข้าพบเจ้าอาวาสในศาลาพักสงฆ์ ด้วยความ
 คุ่นเคยเพราะเคยมาบรรยายธรรมที่นี่แล้ว

ปีนี้มีพระมาร่วมอยู่ปริวาสกรรมน้อยกว่าปรกติ เพราะ
 เกิดเหตุการณ์เมื่อปีกลายแม่น้ำลี้พิโรธ พัดพาบ้านเรือนราษฎร
 สูญหายไป ๒๐ กว่าหลัง ยังความทุกข์ร้อนและวิบัติแก่ชาวบ้าน
 ที่อยู่เบื้องล่าง วัดจึงไม่ได้จัดงานดังกล่าวในปีที่แล้ว ให้เป็นภาระ
 แก่ชาวบ้านอีก ทำให้ผู้ที่มาแก้เมื่อปีกลาย ไม่กล้ามาในปี
 นี้ เมื่อการประชาสัมพันธ์ไม่ถึงพร้อม จึงรวบรวมพระมาได้เพียง ๓๐
 รูปเศษเท่านั้นในปี

เจ้าอาวาสโอภาปราศรัยต้อนรับชายสูงวัยอย่างอบอุ่น
 เป็นมิตรและเลื่อมใสศรัทธา เพราะเคยได้ฟังธรรมที่น้อมนำใจ
 ให้ไปฝึกปฏิบัติกรรมฐานกับพระอาจารย์อย่างเข้มข้น ถึง ๔ เดือน
 ด้วยแรงบันดาลใจจากชายสูงวัยท่านนี้เมื่อปีกลาย ทั้งเจ้าอาวาส
 ยังไปตามพระนักปฏิบัติจากจังหวัดเลย มาทำความรู้จักกับชาย
 สูงวัย พระจากจังหวัดเลยอายุประมาณ ๔๐ พรรษาเศษทำทาง
 สงบสำรวม เป็นเจ้าอาวาสตั้งแต่อายุยังน้อย เป็นศิษย์ของหลวง

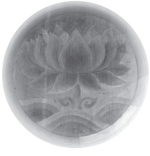
ปู่โพธิ์ศรีสุริยะ ท่านเล่าให้ชายสูงวัยฟังว่า เคยศึกษาธรรมะจาก หลวงพ่อตาบส และขอสมัครเป็นศิษย์แต่หลวงพ่อตาบสไม่รับ บอกว่าอาจารย์ของท่านอยู่ที่จังหวัดเลย ท่านได้ไปกราบหลวง พ่อตาบสอีกเป็นปีที่ ๒ ปีที่ ๓ หลวงพ่อตาบสก็กล่าวเช่นเดิม โดยที่พระเจ้าอาวาสจังหวัดเลยรูปนี้ยังไม่ทราบว่ายานอาจารย์ที่หลวง พ่อตาบสกล่าวถึงคือท่านใด เพราะไม่ได้บอกชื่ออาจารย์ให้ ทราบ จึงอับจนปัญญาอยู่ ในที่สุดหลวงพ่อตาบสและหลวงปู่ โพธิ์ศรีสุริยะ ได้ติดต่อประสานกิจกันทางจิต ไม่คิดพึ่งพาองค์การ ไทโรศัพท์ แล้วบุพเพสันนิวาส ได้นำพาพระจากจังหวัดเลยองค์นี้ ไปพบหลวงปู่โพธิ์ศรีสุริยะซึ่งเป็นพระอาจารย์ที่แท้จริงจนได้ คำ สอนของหลวงปู่โพธิ์ศรีสุริยะ สรุปลงได้ว่าสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏเข้า มาในข่ายของจิตสัมผัส ให้ตามดูความเป็นไปของผัสสะโดยไม่ เอาตัวเข้าไปยึดมั่นว่านั่นเป็นของเรา แท้จริงแล้วธรรมชาติของ สรรพสิ่งเป็นเช่นนั้นมิเกิด-มีดับ ไม่มีอะไรเป็นของเราสักอย่าง ลูกศิษย์พิจารณาตามและเห็นเป็นจริงดังคำสอนของพระอาจารย์ จึงได้ดวงตาเห็นธรรมมาจนทุกวันนี้

มีผู้กล่าวว่า ผู้มีปัญญามาก สนทนากันด้วยเรื่องหลัก การผู้มีปัญญาปานกลางสนทนากันด้วยเรื่องเหตุการณ์ ส่วนผู้มี

ปัญญาน้อยสนทนากันเรื่องของคนอื่น ในวงสนทนาธรรมค่านี
จึงมีแต่เรื่องของหลักการโดยแท้

เมื่อใกล้ถึงเวลาบรรยาย เกิดเหตุการณ์บางอย่างที่เป็น
กลางบอกเหตุ โดยในบริเวณดังกล่าวมีสุนัขวิ่งเล่นมากมาย ส่วน
หนึ่งเป็นลูกสุนัขที่ซุกซน วิ่งไล่หยอกล้อ กัดกัน ร้องเล่นกระดิกหู
หางอยู่รอบบริเวณศาลาพักสงฆ์ ลูกสุนัขตัวหนึ่งคาบรองเท้าข้าง
หนึ่งของชายสูงวัยไปเล่น หาที่หลบมุมกัดแทะตามประสาคน
เขี้ยว เมื่อผู้เป็นศิษย์เหลียวดู พบว่ารองเท้าดังกล่าวของอาจารย์
ตนหายไป จึงแจ้งให้ทุกคนทราบและออกติดตาม หาอยู่พักใหญ่
จึงพบจำเลยตัวการและได้ของกลางกลับคืนมา ด้วยสติอันฉับไว
พระนักปฏิบัติจากจังหวัดเลยผู้มีปัญญา เข้าใจทันทีว่าจะต้องมี
เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นให้ต้องเสียเวลาแน่นอน ด้วย
ลูกสุนัขหรืออ่านมาคาบรองเท้าของผู้มีคุณธรรมสูงเช่นนี้ย่อมไม่ใช่
เรื่องธรรมดา แต่อริชชายังบดบังไว้ ไม่ทราบว่าปรากฏการณ์
สุนัขคาบรองเท้าเป็นนัยบอกเหตุการณ์ใด

หลังจากผู้เป็นศิษย์ติดตามรองเท้าของอาจารย์กลับมา
ได้ในที่สุด แม้ซีผู้คล่องงานประสานกิจกรรมในวันนี้ มาเรียน
เชิญชายสูงวัย ไปยังศาลาแสดงธรรมหลังจากที่พิธีการทำวัตร
เย็นสิ้นสุดลงแล้ว

ศาลาฟังธรรมเป็นศาลาที่ก่อสร้างอย่างเรียบง่าย มุงสังกะสีโปร่ง โถงลมยออดดอยพัดเย็นจนหนาว บริเวณที่พระนั่งมียกพื้นขึ้นมา เล็กน้อยขณะที่ชมราวสนับบนพื้นมีเสื่อผืนใหญ่ปูรอง แตกต่างจากศาลาพักสงฆ์ที่ชายสูงวัยและวงสนทนาธรรมดั่งกล่าวเพิ่งแยกย้ายจากมา เพราะที่นั่นเป็นศาลาคอนกรีตปูพื้นด้วยกระเบื้องเซรามิคเรียบร้อย มีฝาผนังมิดชิดกันแดดกันลม ไว้ให้พระพักจำวัดค้างคืนได้

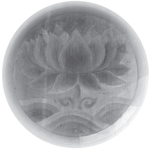
ชายสูงวัยเดินอย่างมีสติสงบสำรวจผ่านกลุ่มผู้ฟัง เข้ายังก้าวอ้อมเก้าอี้มีเท้าแขนที่จัดไว้สำหรับบรรยายธรรม พระจากจังหวัดเลย และศิษย์ติดตามเข้าไปนั่งบนยกพื้นสูง ด้านหลังของท่านนั้น ฟ้ามีดสนิทรตติกาลแผ่คลุมห่อหุ้มภูเขาไว้ ไรยละอองไอน้ำเย็นของลมหนาวสัมผัสทักทาย ต้อนรับอย่างคารวะ ดวงดาวไกลโฉบ กระพริบแสงระยิบระยับ จับจ้อง ประหนึ่งตั้งใจสดับฟังธรรมโอสถนี้ด้วย ขณะนั้นเป็นเวลาประมาณ ๒๐ นาฬิกา

เมื่อทุกอย่างอยู่ในที่อันควรลงตัวเรียบร้อยแล้ว ชายสูงวัยทอดสายตาที่เปี่ยมกรุณาไปยังกลุ่มผู้ฟัง ตั้งใจกำหนดจิตบำเพ็ญปัญญาบารมีอีกครั้ง ส่งกำลังญาณตรวจสอบหัวข้อเรื่องที่เหมาะสมจะป้อนให้แก่ผู้ฟัง ในที่สุดท่านเลือกบรรยายในเรื่อง

สติและปัญญา โดยอาศัยเจตปรีชาญาณเป็นสิ่งตรวจสอบจิต ความสนใจ และปัญหาของกลุ่มผู้ฟัง เพื่อให้การเยียวยาด้วย ธรรมโอสถนีได้ถูกตรงกับโรคของกลุ่มผู้ฟัง ในการบรรยายแต่ละ ครั้งจึงประทับใจผู้ฟังเสมอ ด้วยปัญญาอันถ่องแท้ในผู้อื่นเช่นนี้ วันนี้ท่านบรรยายเรื่องสติและปัญญา คุณค่าของธรรมที่กล่าวถึง การที่จิตไม่ตกเป็นทาสของสรรพสิ่งมีผลดีแก่ชีวิตอย่างไร ธรรม ของท่านรับฟังง่าย เข้าใจง่าย แต่สุขุมลุ่มลึก ถ้อยวาทาทะที่คมชัด ตรงตามธรรมและแฝงไว้ด้วยความเมตตาอาทร อ่อนโยน และ อ่อนน้อมถ่อมตนเสมอ ทำให้สะกิดใจผู้ฟังไว้สงบนิ่ง ดวงตาทุก คู่จับจ้องที่ร่างชายสูงวัย รวากับเป็นศูนย์รวมจิตใจของสรรพชีวิต ณ ที่นั้น แม้แต่หริตหริ่งเรไร ยังสงบเสียงเพลงแห่งราตรี ตั้งใจรับ ฟังธรรมอันมีค่านี้ โดยถ้วนหน้ากัน

พระนักปฏิบัติจากจังหวัดเลย นั่งสงบสำรวมอยู่เบื้อง หลังเสียงก้องกังวานนั้น ตั้งใจสดับธรรม โดยโยนิโสมนสิการ

การแสดงธรรมจากผู้รู้ และปฏิบัติได้จริง ถวายความรู้ แก่พระและเปิดดวงตาแห่งธรรมให้แก่ฆราวาส เวลาได้ล่วงผ่าน เลยไปประมาณ ๑ ชั่วโมงครึ่ง จึงยุติลง ชายสูงวัยขยับแว่นตา หยุดพักตีมน้ำจากแก้ว แล้วกล่าวเชิญให้ผู้ฟังได้ถามปัญหา ด้วยท่านเป็นฆราวาส จึงสามารถตอบคำถามได้ทุกชนิดไม่มีการ ผิดวินัย ทั้งพระทั้งฆราวาส มีสิทธิ์ถามคำถามได้เสมอกัน ไม่ถูก

กีดกันด้วยสีผ้าที่ห่มคลุมกายอยู่ น่าสังเกตในบรรดาพระทั้งหมดที่อยู่ในศาลาแสดงธรรมนี้ พระเจ้าอาวาสจากจังหวัดเลย นุ่งห่มจีวรด้วยสีเข้มคล้ำน้ำตาลไหม้ แตกต่างจากพระอื่นๆ โดยสิ้นเชิง เป็นความแตกต่างที่เป็นจุดเด่นชวนมอง การนุ่งห่มผ้าสีนี้ เห็นมีอยู่เท่าที่จำได้คือพระสุปฏิปันโน อย่างครูบาบุญชุ่ม หลวงปู่โพธิ์ศรีสุริยะ และพระจากวัดพระพุทธรบาท ๔ รอย นัยว่าคงเป็นกลุ่มปฏิบัติศรัทธาธรรมกลุ่มเดียวกันเป็นแน่แท้

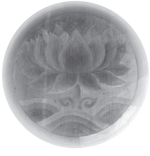
มีผู้ถามปัญหาพอสมควร บางคนคิดถามแต่ไม่ทันได้ถาม ชายสูงวัยได้ตอบคำถามที่เขาสงสัยเสียจนหมดสิ้นแล้ว เมื่อมากล่าวแจ้งภายหลัง ชายสูงวัยจึงเข้าใจเหตุนี้ได้ดี เพราะท่านรู้ใจผู้ถามดีนั่นเอง ฆราวาสบางรายหลงติดอบายมุข ชอบซื้อหอยได้ดินเป็นชีวิตจิตใจ ชายสูงวัยใช้โอกาสนี้อบรมบ่มจิตเขาใหม่ให้หลุดพ้นจากความหลง เมตตาการุญในหัวใจของท่าน ล้ำเลิศเปี่ยมล้นไม่มีวันแห้งเหือด ยิ่งรินไหลยิ่งใสเย็นสะอาด มีแบ่งปันให้สรรพชีวิตไม่เคยเลือกที่รักมักที่ชัง ไม่อคติ ไม่เอาใจใคร ไม่เอาใจกิเลส ตรงตามธรรมยิ่งนัก

ขณะนั้นมีภิกษุอายุประมาณ ๕๐ พรรษา ขอโอกาสชี้แจงเพิ่มเติม มิได้มุ่งหวังโต้ถามปัญหาใดๆ เพราะเห็นว่าท่านรู้ดีอยู่แล้ว แต่เพียงต้องการให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ชายสูงวัยและผู้ฟังทั้งหมด ท่านเป็นนักเทศน์ที่มีทักษะในด้านปริยัติ ชายสูงวัยตั้งใจรับฟังคำอธิบายทั้งหลายอย่างสงบสำรวม ไม่มีขุ่นไม่มีขัดไม่มีขยะตะกอนใดเกาะติดเป็นละอองธุลีในดวงจิตท่านเลยแม้แต่น้อยใช้เวลาประมาณ ๕ นาทีขึ้นไป ที่ภิกษุนักเทศน์องค์ดังกล่าวได้อธิบายภูมิธรรมภูมิปัญญาของท่านอยู่อย่างโอ้อำภาคภูมิ ในตอนท้าย ท่านกล่าวว่า

"ความจริงมี ๒ แบบ คือในระดับสมมติ กับระดับปรมัตถ์สมมติคือความจริงที่ไม่จริงทั้งหลาย ส่วนปรมัตถ์คือความจริงแท้แห่งสัจธรรม" เมื่อภิกษุนั้นกล่าวจบ ชายสูงวัยน้อมศีรษะพร้อมพนมมือ กล่าวคำขอบคุณอย่างจริงใจ ที่มีโอกาสได้รับฟังผู้รู้ เมตตาชี้แนะ พลางกล่าวขอโอกาสถวายความรู้เพิ่มเติมให้ชัดเจนขึ้นอีก ในขณะที่พระเจ้าอวาสจากจังหวัดเลยนั่งสำรวมนิ่งและเริ่มโยนิโสมนสิการอีกครั้ง

"ความจริงไม่ได้มีแค่สมมติกับปรมัตถ์แต่มีสภาวะสัจจะด้วย สภาวะสัจจะคือเป็นจริงในขณะหนึ่ง แต่ต่อไปมันไม่ใช่ เช่นเราเคยวิ่งได้วันละ ๒ กิโลเมตรอีก ๕ ปีวิ่งได้แค่กิโลเมตรเดียวก็จะไม่ไหวแล้ว อันนี้เรียกว่าสภาวะสัจจะ ส่วนปรมัตถ์สัจจะนั้นผมขอ

ยกตัวอย่างตอนที่ผมไปฝึกกรรมฐาน ที่วัดมหาธาตุฯ เมื่อเกือบ ๓๐ ปีก่อน ขณะที่จิตสงบมาก ๆ ผมเห็นภิกษุหนึ่งคู่ด้วยกัน แต่ผมจำแนกไม่ได้ว่าเป็นเสียงอะไร เพราะจิตไม่ปรุงแต่งสังขารไม่เกิด วิญญาณไม่รับรู้ ทุกผัสสะที่เกิดกับจิตเป็นจริงทั้งหมด เสียงก็เป็นแค่เสียง แต่ฟังไม่รู้ว่าเป็นเสียงอะไร ทั้งที่อยู่ใกล้เรา หรือเมื่อเห็นสุนัขเห่า ถ้าเข้าถึงปรมาตตัสัจจะ จะฟังไม่รู้หรือกว่าเป็นเสียงของสุนัข" ชายสูงวัยอธิบายซ้ำ ๆ ให้แต่ละถ้อยคำผมนึกลงในใจผู้ฟังครบถ้วน ให้เข้าใจแบบโยนิโสมนสิการในดวงจิต มิใช่เข้าใจแบบสัญญาจดจำในสมอง

ภิกษุนักเทศน์นั่งฟังอย่างสงบ ดวงตากระพริบถี่ คำอธิบายอย่างนี้ไม่มีในตำราต้องปฏิบัติเอง ใช้ตัวเองเป็นห้องทดลอง จึงจะเห็นผลจริงได้ ดังชายสูงวัยอธิบายมา ท้ายสุดชายสูงวัยกล่าวสรุปตอกย้ำตริงแน่นในจิตใจให้อีกว่า

"ปัญญาอย่างสุดตะ (สุดมยปัญญา) กับ จินตะ (จินตมยปัญญา) ฟังแล้วไม่เข้าใจหรือครับ ต้องเข้าถึงปัญญาแบบภาวนามยปัญญา ท่านจึงจะเข้าถึงปรมาตตธรรมของเสียงและเข้าใจที่ผมพูด" ชายสูงวัยกล่าว

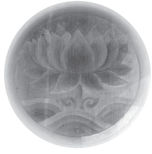
พระนักปฏิบัติจากจังหวัดเลยนั่งอยู่ด้านหลังผู้บรรยาย ยิ้มน้อย ๆ เป็นเชิงเข้าใจถ่องแท้ สีหน้าเอิบอิมอย่างภาคภูมิใจว่า ได้เดินมาถูกทิศทางแล้ว และเกิดปัญญาชัดเจนจับไล่่อวิชชาของ คำว่า ได้ยิน (เสียง) สักแต่ว่าได้ยิน ได้อย่างหมดสิ้นสงสัย

การบรรยายธรรมสิ้นสุดลง ท่ามกลางความเสียดายของ กลุ่มผู้ฟัง หลายท่านหลายคนคาดหมาย และตั้งตารอหวัง โอกาสเช่นนี้จะมีขึ้นอีก ดวงดาวหรือแสงหมองหม่นคล้ายรับรู้ ความอาลัยในราตรีนี้ หริตหรือเรไรเริ่มระงมราวเสียงมโหรีอำลา เสียดายเวลามีค่าที่ผ่านพ้นไป

ชายสูงวัยอำลาผู้ฟัง เดินมุ่งหน้า ฝ่าความมืดกลับมาที่ รถยนต์สีน้ำตาลอ่อนเวลาจวนเจียน ๔ ทุ่มแล้วต้องเดินทางไกล อีกนับชั่วโมง ท่านขยับเสื่อกันหนาวก้าวเดินอย่างระมัดระวัง ศิษย์ผู้ติดตามเดินระแวดระวังภัยให้อาจารย์

แม่ชีผู้ประสานงาน และพระเจ้าอาวาสจากจังหวัดเลย เดินตามมาส่งที่รถ แม่ชีกล่าวอำลาด้วยกิริยานบนอบ พร้อม เย้ยคำขอโทษที่ทำให้ชายสูงวัยเสียเวลาเล็กน้อย จากภิกษุนัก เทคน้องคั่นั้น ชายสูงวัยยิ้มอย่างอ่อนโยน กล่าวด้วยน้ำเสียง กรุณาว่า

"ไม่เป็นไรครับ ผมได้รับฟังสิ่งที่เป็นประโยชน์ ท่านเป็นครู สอนให้ผมได้เรียนรู้ วิธีการอธิบายสิ่งที่เป็นสมมติและสิ่งที่อยู่

เหนือสมมติ ไม่เสียเวลาหรอกครับ"

พระจากจังหวัดเลยเข้ามาสะกิดที่แขน พลังกล่าวด้วยเสียงตื่นเต้นยินดีที่เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนการบรรยายธรรมของชายสูงวัยว่า

"หมาคาบรองเท้าของอาจารย์ไง" ทั้งพระทั้งฆราวาสต่างหัวเราะ ที่ความสว่างแห่งปัญญาของท่านทั้งสอง ได้บรรลุถึงคำว่า "อ้อ" ลูกสุนัขคาบรองเท้าข้างหนึ่งหายไป ทำให้ต้องเสียเวลาตามหาก็ก็นื่องด้วยเหตุเช่นนี้ นี่เอง

ห้าทุ่มเศษ รถยนต์สีน้ำตาลอ่อนแล่นเข้ามาจอดในตัวบ้าน ศิษย์ผู้ติดตามขอตัวกลับ ด้วยรถยนต์ที่จอดทิ้งไว้ที่บ้านอาจารย์ การเดินทางในวันนี้สิ้นสุดลงในรัตติกาลที่อากาศหนาวเหน็บและสงบเงียบ ทุกคนคงกำลังหลับสบาย สุนัขหลายตัวส่งเสียงต้อนรับอย่างยินดี เหมือนเฝ้ารอคอยการกลับมาของผู้เป็นประหนึ่งพ่อ เมื่อชายสูงวัยเดินตรงเข้าบ้าน ลูกสุนัขตัวน้อยวิ่งเข้ามาตะกายกอดรัดอวยดีใจและจงรักภักดียิ่งชีวิต ชายสูงวัยอุ้มลูกสุนัขตัวน้อยขึ้นมากอดแนบอกอบอุ่น พร้อมลูบหัวมันอย่างเอ็นดูและเมตตา พลังกล่าวว่า

"พ่อกลับมาแล้วลูก"